

Koncept Centra architektury Královéhradeckého kraje

Zpracováno pro účely diskuze veřejné správy a dalších partnerů o založení a rozvoji Centra architektury Královéhradeckého kraje v období 2023–2028.

PŘÍPRAVNÝ TÝM:

MgA. František Zachoval

ředitel Galerie moderního umění v Hradci
Králové

Mgr. Kateřina Churtajeva

vedoucí odboru kultury, památkové péče a
cestovního ruchu Královéhradeckého kraje

Mgr. et Mgr. Tereza Mrkvičková

vedoucí oddělení kulturních a kreativních odvětví
a cestovního ruchu

Ing. Arch. Oldřich Bittner

architekt Královéhradeckého kraje

Michal Kudrnáč

odborný referent kulturních a kreativních odvětví
v oblasti architektury

EDITOR:

MgA. Olga Škočová Bláhová

ONplan, externí konzultant pro implementaci
Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a
kulturních a kreativních odvětví
Královéhradeckého kraje

Koncept Centra architektury Královéhradeckého kraje

GMU GALERIE
MODERNÍHO UMĚNÍ
V HRADCI KRÁLOVÉ

ON | Art of
plan | planning.
Together.

Obsah

1 Úvod	7
1.1 Smysl dokumentu Konceptu.....	7
1.2 Způsob přípravy Konceptu	7
1.3 Představa o rozvoji centra v letech 2023–2025+	7
1.4 Vazba na koncepční dokumenty kraje a ČR	7
2 Hlavní cíle Centra architektury a nabídka pro cílové skupiny	9
2.1 Hlavní cílové skupiny, jejich potřeby a nabízené aktivity	10
2.2 Hlavní pilíře programu	14
2.3 Modelový roční program.....	16
3 Rámec provozu centra	19
3.1 Institucionální nastavení	19
3.2 Uvažované prostorové zázemí pro činnost centra	19
3.3 Tým centra.....	20
3.4 Harmonogram realizace centra 2023–2025+	21
4 Přílohy	24
4.1 Vazba na strategické dokumenty	24
4.2 Vazba na Broumov 2028.....	26
4.3 Příklady inspirativní praxe v ČR i zahraničí.....	27
4.4 Využití prostoru GMU pro site-specific intervence	30
4.5 Seznam zkratk.....	31

1 Úvod

Královéhradecký kraj připravuje nový projekt s názvem Centrum architektury Královéhradeckého kraje. Smyslem projektu bude podpora rozvoje kvalitní architektury a urbanismu a v návaznosti na to i kvality života obyvatel v regionu tváří v tvář současným výzvám šetrného rozvoje obcí.

Jedná se v kontextu České republiky o unikátní projekt, který se inspiruje především praxí obdobných center v německy mluvících zemích, ale i příklady inspirativních iniciativ v ČR. Projekt jde naproti záměru vlády České republiky posilovat kapacity pro rozvoj výše zmíněných oblastí ve spolupráci s regiony (viz dále).

Projekt také podporuje kandidaturu Broumova na Evropské hlavní město kultury 2028.

1.1 Smysl dokumentu Konceptu

Dokument je zpracován pro účely diskuze veřejné správy a dalších partnerů o založení a rozvoji Centra architektury Královéhradeckého kraje v období 2023–2028.

Poslouží také jako podklad pro výběrové řízení na vedoucího Centra, které bude realizováno na jaře 2023.

1.2 Způsob přípravy Konceptu

Dokument se opírá o zkušenosti členů přípravného týmu s prostředím a potřebami krajského úřadu, obecních samospráv i dalších aktérů v regionu a znalost národních a evropských trendů.

Jako podklad pro zpracování Konceptu byly vyhodnoceny také tři referenční projekty, se kterými se přípravný tým blíže seznámil: Regionální kontaktní centrum Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci; Centrum architektury a městského plánování (CAMP) Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy, Centrum transformačních služeb Ústeckého kraje, hornorakouské centrum architektury Afo Architekturforum Oberösterreich v Linci.

1.3 Představa o rozvoji centra v letech 2023–2025+

Centrum bude inkubováno jako platforma realizující své aktivity v rámci krajské Galerie moderního umění v Hradci Králové (GMU). Nabídka Centra pro odbornou i laickou veřejnost bude založena především na vytváření příležitostí pro setkávání, pořádání přednášek, výstav, workshopů či jiných

interaktivních a moderních forem vzdělávání. Pro činnost bude primárně využívat prostory GMU a prostory Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Po prověření pilotního provozu, který bude trvat dva až tři roky (2023–2025), bude dále zváženo ustanovení samostatné organizace. Po zkušebním období, jehož součástí bude také průběžný hlubší monitoring potřeb regionu, může být rozšířena zejména jeho metodická činnost jako servis pro region. Úvaha o dalším rozvoji bude založena také na možnostech vícezdrojového financování centra a dotačních příležitostech, které budou dostupné na úrovni státu i EU.

1.4 Vazba na koncepční dokumenty kraje a ČR

Projekt naplňuje Strategii rozvoje Královéhradeckého kraje v oblasti kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví (cíl 14) i státní Politiku architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022, konkrétně rozvoj regionálních center architektury (cíl 9). Přispívá také k naplňování státní Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví České republiky (dále viz přílohy).

2 Hlavní cíle Centra architektury a nabídka pro cílové skupiny

Kapitola popisuje hlavní cíle a činnosti centra, identifikuje cílové skupiny a jejich hlavní potřeby a možnosti, jakým programem na ně reagovat. Pro bližší představu také předkládá modelový program jednoho roku činnosti v pilotní fázi v roce 2024, který je dále podkladem pro modelaci rámcového rozpočtu centra.

Jako hlavní cíle centra bylo stanoveno:

- vytváření podmínek pro zkvalitňování architektury a veřejného prostoru v regionu v souladu s šetrným rozvojem obcí a adaptací sídel na klimatickou změnu,
- posílení odborných kapacit v oblasti architektury, urbanismu, veřejného prostoru a umění ve veřejném prostoru v regionu,
- zlepšení informovanosti a edukace veřejnosti ve výše zmíněných tématech.

Mezi hlavní činnosti centra bude patřit:

- podpora sdílení dobré praxe v regionu v oblasti architektury a urbanismu na úrovni odborné veřejnosti a samospráv,
- vzdělávání veřejnosti v oblasti kvalitní architektury, urbanismu a veřejného prostoru, včetně umění ve veřejném prostoru,
- diskuze témat, spojených s globálními trendy, které souvisí s rozvojem sídel,
- komunikace s organizacemi a projekty, které se problematice věnují v ČR i zahraničí.

2.1 Hlavní cílové skupiny, jejich potřeby a nabízené aktivity

Za hlavní cílové skupiny, na které centrum bude směřovat své aktivity, považujeme:

Širokou veřejnost, u které chceme docílit:

- aktivní zájem a účast na utváření místa, kde žijí,
- zvýšení povědomí o kvalitní architektuře a městském prostředí,
- zvýšení kvality individuálních stavebních aktivit,
- zvýšení poptávky po kvalitně realizaci na straně veřejné správy.

Odbornou veřejnost, specificky architektky, samosprávy a krajskou správu, které centrum napomůže ke:

- zlepšení znalosti nejnovějších trendů,
- zvýšení kvality realizací v souladu s trendy,
- zlepšování spolupráce a komunikace,

- zlepšení zapojování obyvatel do rozvoje prostředí.

Důležitým klientem a zároveň partnerem centra budou **měšťští architekti**, kteří:

- jsou důležitými partnery pro naplňování cílů centra,
- jsou nejpřímějším zdrojem podnětů konkrétních i obecných,
- napomohou s definicí konkrétních řešení v obcích,
- napomohou s implementací v obcích,
- zprostředkují nejefektivnější propojení centra s obcemi a městy.

Tabulka na následujících stranách ve větším detailu modeluje cílové skupiny, na jejichž potřeby bude centrum reagovat.

Dále jsou pak načrtnuty aktivity, které bude centrum na základě identifikovaných potřeb nabízet.

Modelový program počítá s tím, že centrum může využít prostory Galerie moderního

umění i Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Je pravděpodobné, že program pro veřejnost bude navštěvován z vysoké míry těmi, kdož se pohybují v Hradci Králové, proto jsou vedeni v patrnosti jako samostatná cílová skupina. Zároveň bude klíčové zaujmout aktivní veřejnost v celém regionu.

Školy i rodiče s dětmi, kteří jsou zvyklí za programem cestovat, se budou rekrutovat z celého regionu. Jako samostatná skupina budou také vedeni v patrnosti teenageři a studenti vysokých škol, kteří jsou častými uživateli veřejného prostoru obcí.

Centrum architektury obslouží celý region v oblasti setkávání odborné veřejnosti a servisu pro samosprávy.

Broumov, Festival na náměstí, zdroj: webové stránky festivalu Zažít město jinak.

Cílové skupiny	Široká veřejnost					
	Aktivní obyvatelé	Studenti univerzity a teen's	„Náhodní kolemjdoucí“	Obyvatelé Hradce Králové	Aktivní rodiče s dětmi	Školy v HK i regionu
1 Aktivně participovat na rozvoji místa, ve kterém žiji	*	*		*	*	*
2 Získat informace o rozvoji regionu	*					*
3 Dozvědět se o aktuálních trendech rozvoje městského prostředí	*	*				*
4 Setkání s aktivními a inovativně smýšlejícími občany, politiky, experty, kolegy, učiteli, rodiči (identifikace)	*	*		*	*	*
5 Získat informace a nápady, jak si užít s dětmi město a něco se o něm dozvědět					*	
6 Vzdělávat žáky a studenty o kvalitě stavěného prostředí a udržitelnosti měst						*
7 Zajímavý estetický a kulturní zážitek	*	*	*	*		*
8 Získat informace o rozvoji města Hradec Králové		*		*		*
9 Sdílení příkladů dobré praxe a vzájemné konzultace						
10 Zvyšování povědomí o kvalitě městského prostředí u veřejnosti						
11 Pronájem prostor pro vlastní aktivitu nebo prezentace pro veřejnost související s cíli centra						
12 Získat inspiraci pro projekty ve městech, v regionu realizované městy, krajem						
13 Získat metodickou podporu pro principiální uvažování a ve větším měřítku i detailu rozvoje městského prostředí						
14 Konzultovat připravované projekty realizované městem a krajem s širší odbornou veřejností						
15 Získat doporučení a kontakty na experty v regionu, v ČR i zahraničí						
16 Prezentace rozvojových plánů obcí, kraje v regionu						

č.	Odborná veřejnost				Samosprávy				Krajská správa		
	Architekti, projektanti	Umělci a kreativci	Neziskové organizace	Soukromý sektor	Politická repréz.	Měštští architekti	Expertí na územní a strateg. rozvoj	Město Hradec Králové	Politická repréz.	Expertí na architekt. a stavební rozvoj	Expertí na území a strateg. rozvoj
1	*	*	*	*	*		*				
2	*	*	*	*	*	*					
3			*	*	*		*	*	*	*	*
4	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*
5											
6			*								
7	*	*			*				*		
8	*	*	*	*							
9	*	*			*	*	*	*	*	*	*
10					*	*		*	*		
11			*	*	*			*	*		
12	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
13	*	*		*	*	*	*		*	*	*
14	*				*	*	*	*	*	*	*
15	*	*			*	*			*	*	
16					*	*			*	*	

2.2 Hlavní pilíře programu

Cíle bude centrum realizovat pomocí **1) kurátorské činnosti**, jejímž výstupem bude **program pro veřejnost**, a **2) metodické činnosti**, jejíž náplní bude **rozvoj odborného zázemí v regionu** - podpora odborné veřejnosti a činnosti samospráv i státní správy.

Kurátorská činnost bude realizována týmem centra s podporou GMU.

Metodická činnost bude prováděna v úzké spolupráci s odborem kultury, památkové péče a cestovního ruchu KHK, krajským architektem z odboru investic KHK, odborem územního plánování a stavebního řádu KHK a dalšími specialisty krajského úřadu Královéhradeckého kraje a jeho příspěvkovými organizacemi (zejména CIRI) dle potřeby.

K metodické i kurátorské činnosti centrum přizývá široké spektrum aktérů působících v regionu i na národní úrovni.

2.2.1 Program pro veřejnost

V rámci kurátorské činnosti jsou koncipovány výstavy, prezentace, diskuze, semináře pro širokou veřejnost, je umožněno setkání s architekturou a uměním. Bude vytvořena příležitost ke konfrontaci odborné obce a široké veřejnosti nad aktuálními tématy.

Edukace podpoří kultivaci diskuze, podporu kritické reflexe, vtahování diváka do veřejného dění, čímž bude podpořena i participace obyvatel na věcech veřejných.

Program pro veřejnost sestává především z **přednáškové a výstavní činnosti** doprovodných **edukativních programů** a aktivního zapojení veřejnosti do **diskuze ke konkrétním projektům**. Zahrnuje také **podporu objevování architektury v regionu** formou zapojení do projektů, jako jsou dny architektury a podobně.

Šetrný rozvoj sídel v kontextu trendů

Smyslem bude otevírat formou větších výstav, přednášek a diskuzí obecnější témata rozvoje sídel i krajiny v kontextu globálních trendů. Máme na mysli trendy jako dopady klimatické změny na rozvoj měst, krize bydlení, sucho v krajině, stěhování obyvatel z méně atraktivních regionů, problémy overtourismu, gentrifikace apod. a jejich konkrétní podoby v regionu.

Konkrétní projekty připravované v regionu

Formou kratších výstav, prezentací a diskuzí budou představeny konkrétní rozvojové projekty připravované v regionu. **Zapojení veřejnosti může mít i podobu participace, jejíž výstupy se mohou promítnout např. do zadání připravovaných projektů.**

Nástrojem podpory místní dobré praxe a realizace v oblasti architektury je i regionální **ocenění za místní realizace kvalitní architektury**, které povzbuzují realizátory a „sousedskou“ inspiraci.

Umění ve veřejném prostoru

Specifickým tématem centra ve spolupráci s GMU bude i umění ve veřejném prostoru. V hledáčku bude jak podpora **trvalých kvalitních realizací**, tak **prozatímní intervence**, které představí nový pohled na vytipovaná místa. Kurátor by se měl zasazovat o **podněcování veřejné diskuze** i dočasné specifické instalace a tematické kurátorské projekty ve veřejném prostoru, které budou přínosem pro města, obyvatele a návštěvníky. Určitý rozsah kontroverze je vítán, neboť podněcuje velice cennou společenskou diskuzi. Častější frekvence dočasných akcí vzdělává veřejnost k přijetí progresivních uměleckých děl trvalé povahy.

2.2.2 Metodická podpora a edukace odborné veřejnosti státní správy i samosprávy

Metodická činnost bude věnovat zejména **přípravám vlastních metodických materiálů** regionálního charakteru. Bude se zabývat organizací **platform pro setkávání odborné veřejnosti a tematickými semináři**

pro obce, konzultace konkrétních projektů, informační a kontaktní podpora.

Průřezová metodická a informační činnost

Mezi hlavní průřezové metodické a informační úkoly centra bude patřit:

- příprava krajských tematických manuálů v návaznosti na již existující příklady dobré praxe odjinud,
- analýza současného stavu přístupu územně samosprávných celků v regionu k rozvoji kvalitního urbanismu, architektury a veřejného prostoru,
- shromažďování kontaktů a informací o dění v regionu a jejich další zprostředkování jako kontaktní místo,
- realizace kampaní s cílem zvyšování povědomí o kvalitním městském prostředí,
- rozvoj webových stránek, které umožní informovat o inspirativních projektech a příkladech dobré praxe nejen v regionu,
- propagace příkladů dobré praxe u modelových projektů, včetně rekonverzí, které řeší všechny obce, např. školy, kulturní domy apod.

Metodická a edukativní činnost v oblasti architektura a urbanismus

Bude probíhat ve spolupráci s různými partnery, zejména Českou komorou architektů.

Mezi hlavní úkoly bude patřit například:

- teoretická podpora udržitelného urbánního rozvoje sídel (např. „věčně“ aktuální téma: bydlení),
- metodická pomoc při pořádání architektonických soutěží,
- metodická podpora pro práci s veřejným prostorem včetně snižování vizuálního smogu,
- metodická podpora pro participaci obyvatel a místních aktérů,
- zprostředkování zajímavých metodických postupů v ČR i zahraničí,
- seznamování odborné veřejnosti s pojmem urbanismus.

Metodická a edukativní činnost v oblasti umění ve veřejném prostoru

Metodická a edukativní činnost bude probíhat ve spolupráci s různými partnery, odborně bude zajištěna GMU.

Mezi hlavní úkoly bude patřit (v následujícím pořadí):

- definování principů a pravidel umísťování umění na veřejných prostranstvích,
- příprava a organizace dočasných uměleckých intervencí do veřejného prostoru,
- podpora prosazování uměleckých děl do veřejného prostoru,
- poradenství a záštita pro územně samosprávné celky a zadavatele pro ideové a výtvarné soutěže a veřejné zakázky,
- utváření databáze umění ve veřejném prostoru Královéhradeckého kraje a jeho prezentace veřejnosti.

2.2.3 Neformální meeting point

Zejména v případě realizace centra v samostatném objektu by centrum mělo disponovat i **zázím pro** neformální neorganizované **setkávání**, optimálně **venku i uvnitř**. V případě realizace centra v prostorách galerie Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové se může jednat o menší **studovnu** s tematickým fondem, **venkovní posezení** apod. Zázím **kavárny** je součástí přilehlého prostoru knihovny.

2.3 Modelový roční program

Tabulka přibližuje, jak může fungovat modelový program Centra architektury na měsíční bázi v době jeho plného fungování. Jedná se o znázornění struktury i četnosti akcí pro veřejnost, odbornou veřejnost a obce, které realizuje centrum nebo někdo jiný

v prostorech centra, které jsou za tímto účelem pronajímány. V nastaveném modelu se zde vyjma letních měsíců koná 7-8 akcí měsíčně, z toho zhruba polovinu připravuje tým centra.

Programový model je promítnut do nákladů a výnosů centra (viz. kap. 3.5). V modelu není zahrnuta činnost, kterou průběžně provádí centrum díky týmu nebo díky dalším partnerům, se kterými spolupracuje, jako např. příprava metodik, konzultace apod.

Tabulka 1 Modelový program jednoho roku Centra architektury ve vlastních prostorech za plného provozu

Měsíc v roce	Výstavy dlouhodobé	Výstavy krátkodobé	Přednášky pro veřejnost	Setkání odborné veřejnosti	Semináře pro obce	Pronájmy na akce
leden		*	**			****
únor		*	**		*	****
březen		*	**		*	****
duben		*	**	*	*	****
květen		*	**	*	*	****
červen		*	**			****
červenec						*
srpen						*
září		*	**			****
říjen		*	**	*	*	****
listopad		*	**			****
prosinec		*	**	*	*	****

Hradec Králové, Saunalautta na řece Orlici, zdroj: Královéhradecký kraj

3 Rámec provozu centra

3.1 Institucionální nastavení

Centrum bude inkubováno jako projekt Galerie moderního umění v Hradci Králové. Bude se jednat o samostatné oddělení. Centrum architektury Královéhradeckého kraje bylo ustanoveno dle aktualizovaného Organizačního řádu GMU.

Oddělení je zajišťováno odbornou pozicí, pozicemi, které budou vykonávat činnost samostatně koordinující výše vytýčenou agendu centra. Tým bude využívat administrativní, produkční i marketingové zázemí GMU.

Po prvních třech letech proběhne vyhodnocení, na jehož základě bude rozhodnuto, zda bude Centrum architektury nadále fungovat jako samostatná organizace. V takovém případě bude nutné zvolit vhodnou právní formu a nastavit vztahy s dalšími relevantními krajskými institucemi.

Spolupráce mezi Galeríí moderního umění a Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové může být definována nejen sdílením prostoru současné Galerie U přívozu, ale zároveň spoluprací na budování programu

centra např. studovny pro téma architektury a urbanismu.

3.2 Uvažované prostorové zázemí pro činnost centra

Pilotní program centra začne se sezónou 2023/2024 ve foyer GMU.

Samostatný prostor v budově Studijní a vědecké knihovny začne nabízet program veřejnosti od února 2024.

Umístění centra do prostor umožní plně rozvinout potenciál samostatné značky Centra architektury, která tak bude veřejnosti dobře rozpoznatelná a ztotožněna s prostorem špičkové architektury, který představuje budova Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

3.2.1 Foyer a prostor před Galeríí moderního umění v Hradci Králové

Prostor má limitované možnosti vzhledem k památkové ochraně objektu i charakteru foyer secesní budovy. Foyer i předprostor galerie bude využíván zejména pro tematický programový okruh umění ve veřejném prostoru.

3.2.2 Prostor Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, současná Galerie U přívozu

Prostor současné Galerie U přívozu, která sestává z přízemí a ochozu v prvním patře, je v moderní budově knihovny a reprezentuje kvalitní současnou architekturu. Je zde vhodná synergie s přilehlým kampusem vysokých škol, dále potenciál spolupráce s knihovnou i vhodné venkovní prostory pro přesah činnosti budoucího centra do veřejného prostoru.

Přízemí vytváří možnost výstavní a přednáškové činnosti, ochoz v prvním patře umožňuje vytvořit zázemí pro práci týmu i pro setkávání. Prostor je plně bezbariérový, na ochoz do prvního patra je zaveden výtah.

Prostor bude třeba dovybavit výstavní a audiovizuální technikou a vnitřním, potažmo venkovním mobiliářem.

Prostor Centra architektury bude fungovat jako zázemí týmu i konzultační místo, dále jako výstavní a přednáškový prostor. Zejména v letních měsících může veřejný prostor v sousedství centra fungovat jako místo setkávání.

3.2.3 Související projekty, které potenciálně umožňují další rozvoj vize Centra architektury

Představu o vybudování centra lze také vést v patrnosti v souvislosti s investičním záměrem muzejního kampusu ve Vrbenského kasárnách a v širším kontextu se záměrem města Hradce Králové vybudovat centrum, které bude reprezentovat tvorbu Josefa Gočára.

3.3 Tým centra

3.3.1 Jádrový tým centra

V roce 2023 bude tým startovat pozicí **vedoucího centra** a pilotní akce pro veřejnost. Zejména přednášky pro veřejnost a semináře pro obce proběhnou již na podzim v roce 2023 v prostorách GMU nebo jiných. Pro organizaci pilotní fáze rodící se program centra plně využije produkční a marketingové zázemí GMU.

Vedoucí centra bude zejména:

- ve spolupráci s širším týmem utvářet vizi a koncepci nově vznikajícího Centra architektury Královéhradeckého kraje,
- koncepčně připravovat program centra,
- v první fázi pomáhat i s organizací a realizací programu,

- komunikovat s odbornou i laickou veřejností v regionu a v ČR,
- komunikovat s odbornou veřejností v zahraničí.

Pro další rozvoj centra již v samostatném prostoru bude tým rozšířen o **pracovníka produkce a marketingu** v jedné osobě a **metodika**. Metodická role je směřována především k oblasti architektury, metodický rámec pro oblast umění ve veřejném prostoru může plně odborně garantovat GMU. Na tuto agendu bude GMU výhledově potřebovat posílit kapacity. V průběhu fáze inkubace centra by se tak v galerii měl také objevit **kurátor umění ve veřejném prostoru**.

Pracovník produkce a marketingu bude zejména zajišťovat:

- koordinaci akcí v centru,
- informační servis,
- komunikaci se zájemci o pronájem prostor,
- funkčnost komunikačních kanálů centra.

Metodik bude:

- ve spolupráci s vedoucím připravovat semináře pro odbornou veřejnost,
- komunikovat s odbornou veřejností a partnery,
- připravovat metodické podklady,

- promýšlet potřeby metodické podpory regionu a dávat podněty ke směřování metodické podpory, promýšlet zadání a komunikovat s dodavatelem odborného obsahu pro semináře s obcemi,
- konzultovat záměry obcí na základě dalšího upřesnění funkcí centra.

3.3.2 Širší tým centra a programová rada

Širší tým centra, který bude posilovat jeho kapacity i podporovat směřování, bude sestávat z expertů Královéhradeckého kraje odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu, odboru investic, odboru územního plánování a dalších, partnerem centra bude také CIRI.

Role širšího týmu centra bude:

- diskuze programového směřování,
- realizace vybraných seminářů pro obce dle znalostí a odborných kapacit,
- spolupráce na prezentaci projektů Krajského úřadu Královéhradeckého kraje v regionu.

Role programové rady potenciálně bude:

- konzultovat záměry programu centra,
- příprava platform pro diskuzi s národními oborovými kapacitami (ČKA, Nadace České architektury),
- propagace centra na všech úrovních.

3.4 Harmonogram realizace centra 2023–2025+

3.4.1 Přípravná fáze

leden – srpen 2023

- příprava konceptu centra,
- dojednání spolupráce mezi Galerií moderního umění a Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové a její formalizace,
- realizace výběrového řízení na vedoucího pracovníka centra,
- příprava programu pro sezónu 2023/2024,
- příprava rozpočtu na rok 2024,
- příprava konceptu vybavení centra technikou a mobiliářem,
- příprava prostoru pro program centra na webových stránkách GMU,
- propagace programu pro podzim 2023.

3.4.2 Pilotní fáze provozu

září 2023 – leden 2024

- ideálně již realizace programu ve foyer GMU,
- nákup vybavení techniky a mobiliáře,
- zařazení prostoru centra v prostorech knihovny technikou a mobiliářem,
- příprava grafického vizuálu centra a rebrandingu současných prostor Galerie U přívozu.

3.4.3 Provoz v prostorech knihovny

únor 2024 – prosinec 2025

- zahájení provozu v prostorech SVK únor 2024,
- realizace programu v prostorech centra,
- průběžné vyhodnocení a sledování synergií s rozvojem muzejního kampusu v areálu Vrbenských kasáren.

3.4.4 Evaluace činnosti a rozhodnutí o dalším směřování centra

leden – srpen 2025

- evaluace činnosti centra,
- rozhodnutí o dalším směřování od roku 2026, zejména zda bude dále směřovat pod samostatnou organizací a zda se rozšíří metodická činnost centra,
- příprava zázemí pro metodický servis centra,
- příprava potenciálního provozu nové organizace.

3.4.5 2025 +

- pokračování v dosavadním programu pro veřejnost nebo v rozšířeném programu dle závěrů evaluace a rozhodnutí kraje.

Nový Hrádek, rekonverze tubusu větrné elektrárny transformovaného na rozhlednu s turistickým infocentrem, zdroj: Královéhradecký kraj

4 Přílohy

4.1 Vazba na strategické dokumenty

4.1.1 Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví Královéhradeckého kraje

Tabulka 2 Citace cíle 14 Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví Královéhradeckého kraje

Cíl 14 Kvalitní architektura a veřejná prostranství, fyzické prostředí sledující současné trendy udržitelného rozvoje Hlavní indikátory: <ul style="list-style-type: none">• % investičních prostředků kraje proinvestované skrze architektonické soutěže• snížení vizuálního smogu v obcích v kraji	Opatření 14.1. Iniciace diskuze o kvalitní architektuře, urbanismu a veřejném prostoru v kraji Opatření 14.2. Formování agendy a vytváření odborných kapacit na úrovni kraje pro podporu kvalitního rozvoje fyzického prostředí – architektury, urbanismu i veřejného prostoru Opatření 14.3. Uchovávání a předávání technik tradičního stavitelství a řemesel v souladu s trendy udržitelné architektury	<ul style="list-style-type: none">• Vzdělávání v oblasti rozvoje kvalitní architektury ve městě pro experty• Připravit diskuzní pořady, výstavy, publikace aj. pro veřejnost o současné architektuře v kraji v návaznosti na historii moderní architektury v regionu• Promyslet vytvoření vhodného metodického a propagačního zázemí na úrovni kraje• Připravit koncepci pozice hlavního architekta kraje a koncepci centra architektury a urbanismu.• Ve spolupráci s obcemi a odbornými institucemi motivovat odstraňování vizuálního smogu a zlepšování estetické kvality parteru ve městech a obcích• Nastavovat pravidla adaptace a způsob nového využití původní zástavby
--	--	--

Příklady dalších možných indikátorů úspěšnosti centra nad rámec strategie

- % investičních prostředků kraje proinvestované skrze architektonické soutěže, zdroj dat: monitoring investičních prostředků
- % z veřejných investičních prostředků kraje na umění ve veřejném prostoru, zdroj dat: monitoring investičních prostředků
- Počet architektonických soutěží v kraji a mezikrajský benchmarking, zdroj dat: ČKA
- Počet vytvořených pozic městských architektů v kraji, zdroj dat: ČKA
- Počet metodik, vyhlášek, které se věnují snižování vizuálního smogu a jejich uplatňování, zdroj dat: monitoring Centra architektury

4.1.2 Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022

Cit: webové stránky ČKA:

<https://www.cka.cz/komora/tema-CKA/politika-architektury/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-republiky>

Vize

Vizi Politiky architektury a stavební kultury České republiky je přinést zlepšení života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Jejím základním cílem je proto podpora rozvoje architektury a stavební kultury a tím i kvality vystavěného prostředí. Naplnění jednotlivých cílů povede ke:

- kvalitnější architektuře,
- hospodárným budovám vhodně zasazeným do okolního prostředí,
- přívětivému veřejnému prostoru,
- harmonickým městům i venkovu včetně okolní krajiny,
- respektu k místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice,

- vnímání architektury jako stávající nebo i budoucí součásti našeho kulturního dědictví,
- adaptaci sídel a krajiny na změnu klimatu a k jejich větší odolnosti a soběstačnosti.

Politika architektury a stavební kultury České republiky též:

- podporuje vzdělávání odborné i laické veřejnosti,
- přispívá k podněcování zájmu obyvatel o kvalitu prostředí, ve kterém žijí,
- zvyšuje lokální hrdost a osobní zodpovědnost občanů ve vztahu k vystavěnému prostředí,
- zvyšuje mezinárodní prestiž české architektury.

Téma 9 – Vedení, koordinace a spolupráce

Pro zdárnou implementaci politiky je důležitá spolupráce celé řady institucí a sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe. Proto je třeba založit stálé platformy pro sledování implementace a podporu realizace politiky na regionální a místní úrovni, a to formou pracovních skupin, center i osob a institucí

hlavních architektů, které se budou péči o vystavěné prostředí věnovat systematicky.

Cíl 9.2 Opatření 9.2.2

Podpořit vznik organizací, které budou ve spolupráci s odbornou platformou pro aktualizaci a sledování vyhodnocování Politiky architektury a stavební kultury České republiky a naplňování Davoské deklarace podporovat a koordinovat uplatňování Politiky architektury a stavební kultury ČR v krajích a obcích – krajská či regionální centra architektury apod. Využít při tom zkušenosti ze zahraničí, např. z Rakouska. Zajistit pro ně finanční zdroje.

Zodpovědnost: MMR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, krajské / regionální architekti

Spolupráce: MF, ČKA, ČKAIT, Svaz měst a obcí ČR, Sdružení místních samospráv ČR, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: 2028

4.1.3 Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví České republiky

Centrum architektury Královéhradeckého kraje zároveň naplňuje také cíle státní Strategie rozvoje a podpory KKO ČR.

1. Vybudovat prostředí pro systematický rozvoj KKO, včetně metodického vedení dalších aktérů státní správy.
2. Vybudovat souhrnný institucionální rámec podpory KKO napříč veřejnou správou.
3. Vytvořit analýzu oblasti KKO na základě sběru komplexních aktuálních dat.
4. Zvýšit míru propojení aktérů KKO mezi sebou i propojení KKO s podnikatelským sektorem.
5. Zabezpečit budoucí financování rozvoje KKO.

4.2 Vazba na Broumov 2028

Pro projekt Broumov 2028 může být centrum realizačním partnerem. Kromě své činnosti může realizovat specifickou událost, jako je například konference se zahraniční účastí.

4.3 Příklady inspirativní praxe v ČR i zahraničí

4.3.1 Regionální kontaktní centrum

Cit. <https://www.tul.cz/univerzita/fua/rkc/>

REGIONÁLNÍ KONTAKTNÍ CENTRUM pro základní výzkum v oblasti architektury a urbanismu (RKC).

Regionální kontaktní centrum je pracovištěm, které zajišťuje spolupráci Fakulty umění designu Technické univerzity Liberec s externími partnery v ČR i v zahraničí. Cílem činnosti RKC je budování odborných sítí a rozvíjení spolupráce s externími partnery, zapojení dalších akademických a výzkumných pracovišť do společných projektů s FUA TUL i působení vůči zahraničním institucím. Sledujeme, komunikujeme a zapojujeme se do aktuálních světových trendů výzkumu a praxe v oblasti architektury a urbanismu.

SPOLUPRÁCE S MĚSTY A OBCEMI

V rámci RKC nabízíme různé formy spolupráce také městům a obcím, krajům i dalším veřejným a soukromým institucím a subjektům. Nabízíme tyto služby:

ZADÁNÍ STUDENTSKÝCH ATELIÉROVÝCH PRACÍ – zadávání semestrálních prací na konkrétní téma dle dohody s partnerem.

Jedná se o propojení s praxí, kdy studenti mají možnost přímé spolupráce s partnery. Práce jsou vedeny zkušenými architekty v rámci ateliérové školní výuky. Zadání v lednu s výstupy v červnu nebo zadání v září s výstupy v únoru následujícího roku.

Výsledkem jsou ověřovací studie a vize otevírající různé přístupy a možnosti, vhodné k prověření a ujasnění záměrů či východisek a k zahájení diskuze nad záměry v rámci obce a s občany. Forma: prezentační panely s výkresy a vizualizacemi, modely, veřejná prezentace, výstava, publikace. Finanční nákladnost (příspěvek): od 55 000–500 000 Kč.

- ŘEŠENÍ SPOLEČNÉHO VÝZKUMNÉHO / APLIKAČNÍHO PROJEKTU (na základě grantové výzvy),
- VYPRACOVÁNÍ ODBORNÝCH POSUDKŮ A ANALÝZ v oboru architektury, urbanismu a územního plánování,
- PROJEKČNÍ ČINNOST V RÁMCI KANCELÁŘE FUA – vypracování profesionálních studií a projektů.

Složení týmu

Základ tvoří dva pracovníci centra.

Rozpočet centra

Data nejsou k dispozici.

4.3.2 Centrum architektury a městského plánování Praha

Cit. <https://praha.camp/navstivte-nas#d5f0a2e5-9b9d-439b-b30d-6e8f520d5f98>

Zajímá nás budoucnost Prahy. Chceme zlepšovat veřejnou diskuzi o rozvoji naší metropole. Jsme základním zdrojem přehledných a dostupných informací o hlavním městě. Naším cílem je fungovat jako otevřená platforma, „základní tábor“ pro každého, kdo má zájem o společné plánování a fungování Prahy.

Najdete u nás výstavní sál s unikátní 25metrovou projekcí, studovnu s velkým výběrem publikací o architektuře, urbanismu a designu, kavárnu s venkovní terasou a přednáškový sál s bohatým programem sestávajícím z veřejných diskuzí, vystoupení tuzemských i zahraničních odborníků a odborníků, workshopů, filmových projekcí, výtvarných dílen pro děti a dalších aktivit.

Spravujeme mapovou aplikaci Praha zítra?, která slouží jako přehled stavebních záměrů na území Prahy – od prvních nápadů přes projekty v procesu přípravy až po ty, které se již dokončují na staveništích.

Píšeme blog o tom, jak se mění tvář naší metropole, a přinášíme rozhovory s těmi, kdo

ovlivňují to, jak bude vypadat za 20 let. Vybíráme typy na procházky Prahou i výlety za současnými stavbami a hledáme způsoby, jak architekturu města lépe poznat.

Jsme součástí Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR Praha).

Složení týmu

5 lidí na plný úvazek jako mandatorní výdaje Institutu plánování a rozvoje Hl. m. Prahy.

Rozpočet centra

Řádově 8 milionů korun na realizaci programu.

4.3.3 Hornorakouské centrum architektury (Afo Architekturforum Oberösterreich)

Informace čerpány z webové stránky: <https://afo.at/>

Centrum je součástí sítě zemských center Architekturstiftung Österreich, která jsou založena ministerstvem kultury, regionálními metropolemi, jednotlivými regiony a rakouskou Komorou architektů a stavebních inženýrů.

Centrum je řízeno „board of directors“, složeného z 9 členů, kteří jsou voleni na dva roky. Jeho provoz zajišťuje výkonný tým.

Sídlí v památkově chráněné historické budově, kterou organizaci poskytuje město Linz.

Mise centra:

Jako platforma pro architekturu a stavební kulturu se Afo Architekturforum Oberösterreich zavázala k interdisciplinární diskuzi o rozvoji měst a venkova a souvisejících změnách pro společnost i jednotlivce.

Důležitým cílem je propojení architektů, projektantů a stavitelů s aktéry z oblasti obchodu, vědy, umění, kultury a politiky. Při výstavách, diskuzích, přednáškách, publikacích a návštěvách je kladen důraz na zprostředkování místně specifických témat široké veřejnosti. Afo vidí architekturu jako společenský a kulturní proces, ve kterém je nutná živá, kritická reflexe a účast co největšího počtu lidí.

Kromě vlastních aktivit také své prostory pronajímá. Centrum se též podílí na vytváření databáze příkladů dobré praxe v oblasti architektury, navštěvuje společně s aktéry a veřejností zajímavé realizace v regionu, spravuje knihovnu, publikuje, vytváří

podcasty. Specificky se věnuje regionální metropoli Linci.

Realizuje jednorázové projekty spojené s aktuálními tématy.

Dále vypisuje residence pro architekty a vizuální umělce se zaměřením na veřejný prostor a architekturu měst. Residence zahrnuje možnost využít obytný ateliér a stipendium 280 eur týdně. Výstupem rezidenčních pobytů je realizace uskutečněná v rámci programu centra. Centrum se tak mimo jiné podílí na zajištění kontaktu regionálních metropolí s mezinárodními trendy v oboru architektury a vizuálního umění i tímto způsobem.

Složení týmu

Jádrový tým centra tvoří 6 osob včetně externí spolupracovnice.

Rozpočet centra

Financování centra je složeno ze tří pilířů: ministerstva kultury, města Linec a regionu Horní Rakousko.

Centrum má celou škálu sponzorů a partnerů či sponzorů konkrétních projektů.

4.3.4 Oddělení umění ve veřejném prostoru Galerie Hlavního města Prahy

Cit. webové stránky GHMP

<https://www.ghmp.cz/lide/oddeleni-spravy-verejne-plastiky/>

Mise oddělení správy veřejné plastiky

V roce 1963 byl Galerii hlavního města Prahy svěřen do správy soubor veřejných plastik, které jsou ve vlastnictví hlavního města. Oddělení správy veřejné plastiky o svěřená umělecká díla systematicky pečuje a zajišťuje jak běžnou údržbu, tak i rozsáhlé restaurátorské zásahy, které obnovují materiálové i výtvarné kvality exponovaných děl. Oddělení se také věnuje výstavní a publikační činnosti. Střednědobou expozici Kamenné poklady pražských zahrad můžete navštívit ve sklepení Zámku Troja. Oddělení se dále zabývá archivací a zpracováváním dokumentů o svěřených plastikách. Od roku 2019 se intenzivně věnuje programu Umění pro město, pro který zajišťuje koncepci a realizaci projektů dočasných uměleckých děl a intervencí ve veřejném prostoru. Zároveň je to centrum pracovní skupiny pro Komisi ve veřejném prostoru HMP a poskytuje odborné poradenství všem zájemcům o program Umění pro město.

Oddělení sleduje vývoj nejnovějších technologií v oblasti restaurování a péče o historické památky a promítá nové vědecké poznatky i postupy do praxe. Vizí oddělení je být moderním a komplexním pracovištěm, kde se spojuje odborná péče o exteriérová umělecká díla a památky i kurátorská činnost v oblasti umění ve veřejném prostoru.

Soubor veřejné plastiky

Soubor veřejné plastiky ve správě Galerie hlavního města Prahy odráží ve svém celku vývoj pražského sochařství od 11. do 21. století. Patří k němu i jedna z nejstarších památek sochařství v Čechách – románský figurální reliéf, původně umístěný při Juditině mostu. Základem souboru jsou však především vynikající barokní sochařské památky. Z bohatého souboru je to například vrcholně barokní konvolut soch a sousoší na Karlově mostě, mytologické plastiky a zahradní vázy Matyáše Bernarda Brauna pro Vrtbovskou zahradu a soubor váz a plastik v zahradě Zámku Troja.

Devatenácté století odráží společenskohistorický zájem o národní osobnosti, což vedlo k budování velkých pomníků, jako je například pomník Jana Husa na Staroměstském náměstí, pomník sv. Václava na Václavském náměstí nebo pomník Františka Palackého. Od poloviny 20.

století se kromě nově budovaných pomníků válečným obětím a hrdinům začíná uplatňovat i volná plastika ve veřejném prostoru. Největší podporu státu v druhé polovině 20. století mělo umísťování uměleckých děl do nově budovaných urbanistických celků a veřejných budov. Mezi realizacemi v období socialismu se objevují i kvalitní realizace soudobých umělců, které snesou srovnání s vývojem světového sochařství.

21. století přineslo oživení zájmu veřejnosti o společně využívaná prostranství ve městě a otázky týkající se role umění ve veřejném prostoru. Díky tomu přibývá v souboru veřejné plastiky GHMP i řada současných uměleckých děl s aktuální tematikou.

Složení týmu

3 lidé na plný úvazek jako mandatorní výdaje Galerie hlavního města Prahy.

Rozpočet oddělení

10 milionů na realizaci aktivit a marketing v rámci programu Umění pro město mimo samotné instalace umění trvalé fyzické povahy.

4.4 Využití prostoru GMU pro site-specific intervence

V roce 2020 se ve Foyer uskutečnila intervence *Za kulisou* umělce Dalibora Bači.¹ V období 2021–2022 byla v hlavní lodi vstupní haly umístěna monumentální socha umělkyně Pavly Scerankové.² V letošním roce vznikla pro galerii Foyer instalace Ladislava Jezbery.³ Kurátor/ka pro potřeby prezentací arch. projektů spolupracuje s kolegy z odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu KHK a připravuje tematické výstavy⁴ konající se na různých místech Královéhradeckého kraje. Dramaturgie ve vstupní hale galerie bude i nadále podporovat site-specific intervence, které budou interagovat s architekturou veřejného prostoru veřejné instituce v části, která není výstavním prostorem, a testovat jeho možnosti.

Kurátor/ka realizuje výstavní program ve vstupní hale (Foyer) Galerie moderního umění v Hradci Králové. Velice dekorativní prostor na ploše 91 m² exkluzivně nabízí

možnost emulovat propojení výrazného architektonického stylu Foyer se současnými site-specific architektonickými instalacemi, tedy propojení architektury kulturní památky GMU s konkrétním architektonicky řešeným dílem.

Dalibor Bača: *Za kulisou*, 2020–2021.
Reprodukce: Miroslav Podhrázký

¹ Instalace byla složená z fyzické architektury, komory zaklesnuté do vstupní haly GMU a performativních pobytů umělce v této komoře. V průběhu devíti měsíců strávil umělec v tmavém a zvukově izolovaném prostoru, vybaveném pouze lůžkem a sociálním zařízením, tři týdenní pobyt oproštěn od konzumace jídla, jakož i zpráv z vnějšího světa včetně lidského kontaktu, médií a sociálních sítí.

² Dílo *Miloš* vzniklo na základě setkání autorky s neznámým člověkem – zjevil se jí s otevřením zadních dveří tramvaje. Stál uvolněně, bez známky znepokojení, byl zamyšlen, na levé noze měl igelitový pytlík.

³ Architektonická kompozice sestavená z monumentálních dílců – bloků polystyrenu – s důrazem na vytvoření site-specific instalace pracující s jedinečným charakterem výstavního prostoru – secesní vstupní haly

někdejší banky –, včetně její výzdoby a kvalit použitých materiálů. Měřítka sestavy přesáhlo přirozenou dimenzi lidské postavy. Jednotlivé bloky byly dlouhé více než pět metrů.

⁴ Prezentace úspěšných projektů, Dny architektury, Open House apod.

4.5 Seznam zkratek

CAMP – Centrum architektury a městského plánování Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy

CIRI – Centrum investic, rozvoje a inovací

ČKA – Česká komora architektů

ČR – Česká republika

FUA TUL – Fakulta umění a architektury Technické univerzity Liberec

GMU – Galerie moderního umění v Hradci Králové

HK – Hradec Králové

HMP – Hlavní město Praha

IPR – Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy

KHK – Královéhradecký kraj

MF – Ministerstvo financí

RKC – Regionální kontaktní centrum pro základní výzkum v oblasti architektury a urbanismu

SVK – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

GMU GALERIE
MODERNÍHO UMĚNÍ
V HRADCI KRÁLOVÉ

ON | Art of
plan | planning.
Together.